

СТАНОВИЩЕ

от чл.-кор. проф. д. ист. н. Александър Григоров Костов,
Институт за балканистика с Център по тракология при БАН
за дисертационния труд на доц. д-р Бисер Петров Петров
на тема:

„БЪЛГАРИЯ И НОВОТО СЛАВЯНСКО ДВИЖЕНИЕ (1941-1948)“,

представен за придобиване на научната степен

„доктор на историческите науки“

по Професионално направление: 2.2. История и археология

Избраната от автора тема, посветена на мястото на България в т. нар. ново славянско движение е безспорно интересна от научна гледна точка и, въпреки сравнително ограничения ѝ времеви обхват, дисертабилна. Представеният труд включва предговор, увод, три глави с по четири параграфа, заключение, допълнени с приложен списък на използваните източници и публикации (общо 358 страници).

Доц. Петров си е поставил за цел да изследва „мястото на България в това ново славянско движение, от неговото основаване до самия му край, който представлява основният обект на изследване в представения дисертационен труд“. При това е направил уточнение, че концентрира вниманието си единствено върху „политическата употреба на идеята за славянско единство“, избягвайки другите аспекти, свързани тясно с областта на изкуството и културата. Така избраната тема предизвиква известна трудност за автора, тъй

като основното внимание в изложението върху „мястото на България“ понякога прекалено отива към „новото славянско движение“. Общо взето, обаче, доц. Петров се е справил много добре със задачата си.

Като цяло, възприетата структура на изследването, основана главно на хронологическия подход, е подходяща. То обхваща периода от появата на новото славянско движение през 1941 г. до неговия (определен от автора като) логичен край седем години по-късно. Бих могъл да направя препоръка при подготовка за евентуалното публикуване на разглеждания текст на дисертацията да се помисли дали не може да се „вкара“ една част (за времето преди 1941 г.) от параграф №1 „Крахът на традиционното българско славянофилство“ от първа глава „Кремълският славянски проект и мястото на България в него“ в увода.

В първа глава авторът е представил добре процеса на „идеологическо превъоръжаване“ на съветското ръководство с възприемането на славянската идея. Този важен елемент играе извънредно важна роля в неговата политика след нападението на хитлеристка Германия на 22 юни 1941 г. Добре е показана връзката между „задействането“ на славянския фактор от страна на Кремъл и събитията в България. Убедително е представена дейността и ролята на задграничното ръководство на компартията и лично на Г. Димитров до 9 септ. 1944 г., както и първите стъпки на БРП (к) и на правителството на ОФ през периода до края на военните действия в Европа – учредяването на Славянския комитет и подготовката и провеждането на Славянския събор в София и пр. Доц. Петров с основание твърди, че „разиграването на славянската карта“ е адресирано не само до Кремъл, но има важно място в отношенията с югославското партийно и държавно ръководство, предвид подписването на мирните договори и високия международен авторитет на режима на Тито, завоюван в борбата срещу нацистка Германия.

Като цяло много добре се представени и основните аспекти от тематиката през периода от края на световната война до средата на 1948 г., когато разрывът между Сталин и Тито слага края на „новото славянско движение“.

С подбора на темата и с неговото изложение, както и с привлечените извори, авторът прави определен принос в научните изследвания като дава един сравнително пълен преглед на „връзката“ на България със „съветското“ ново славянско движение и по този начин запълва една празнина в историческите изследвания върху периода от времето на Втората световна война и първите години след нея.

Към приложения списък с „изследвания“ бих искал да направя една принципна забележка, която се отнася не само до автора на рецензираната дисертация. Сред поставените в тази категория публикации доц. Петров е включил редица книги и статии на Н. С. Державин (като напр. *Державин, Н.С. Племенни и културни връзки между българския и руския народ. София, 1945* и други) както и други издания от изследвания период (напр. *Славянско братство. Сборник статии. София, 1945*, статии на В. Ганев, Т. Павлов и др.). Твърдото ми убеждение, че тези публикации са част от обекта на изследване и по никакъв начин не представляват истински изследвания върху него и по-скоро трябва да бъдат отделени в друга „категория“ напр. „публикации от епохата“.

Доц. Б. Петров показва, че познава публикациите по темата, при това не само тези, които се отнасят съвсем пряко до темата на дисертацията. Използвал е достъпните материали, съхранявани главно в Централния държавен архив на Република България, както и публикувани документи и преса.

Дисертацията на доц. Б. Петров е едно завършено цялостно изследване, дело на историк, който е натрупал достатъчно опит в досегашните си професионални занимания и съвсем основателно отправя претенциите си за придобиване на по-висока научна степен. Положително впечатление оставя и това, че трудът е написан на един много разбираем език и със стил, който предполага лека четивност дори за хора, които са далеч от проблематиката. Личи ясно и собственото присъствие на автора в изложението.

Доц. Петров доказва, че е работил сериозно по разглежданите проблеми, като част от своите приноси по темата на дисертацията е обнародвал в предишни

пет по-малки публикации – статии, както и една под печат. Авторефератът общо взето предава адекватно съдържанието на представения труд.

Всичко отбелязано по-горе, вкл. забележките и препоръките, които не принижават достойнствата на предложението за защита дисертационен труд, ми дават основание убедено да подкрепя усилията на автора му и да гласувам на доц. Д-р Бисер Петров да бъде присъдена научната степен „доктор на историческите науки” по професионално направление: 2.2. История и археология.

София,

Автор:

05. 05. 2019 г.

чл.-кор. проф. д. ист. н. Ал. Костов

Opinion

of Professor **Alexandre Grigorov Kostov**, DrHist, Corresponding Member of the
Bulgarian Academy of Sciences,

Institute of Balkan Studies with Centre of Thracology – BAS

on the dissertation thesis of Associate Professor Dr **Bisser Petrov Petrov**

on

Bulgaria and the New Slavic Movement (1941–1948),

submitted for obtaining the academic degree of Doctor of Science,

Professional Field: 2.2. History and Archaeology

The topic chosen by the author, devoted to Bulgaria's place in the so-called "New Slavic Movement" is indisputably interesting from an academic perspective and in spite of its relatively limited temporal scope, it is appropriate for a dissertation. The proposed work consists of Preface, Introduction, three chapters with four paragraphs each, and Conclusion, with a list of sources and publications used (a total of 358 pages).

Assoc. Prof. Petrov has set himself the task to study "the place of Bulgaria in that new Slavonic movement, from its beginning to its very end," which is the principal object of research in the dissertation paper submitted. Moreover, he has specified that his attention is focused only on the "political use of the idea of Slavonic unity," avoiding the other aspects closely connected with the sphere of art and culture. The chosen theme invokes certain difficulties for the author, because the main attention in the text on "the place of Bulgaria" sometimes tends to go too much in the direction of the "New Slavonic Movement." However, generally speaking, Assoc. Prof. Petrov has coped very well with his task.

On the whole, the adopted structure of the study, based predominantly on the chronological approach, is appropriate. It covers the period from the emergence of the new Slavonic movement in 1941 until its end (defined by the author as logical) seven years later. I could recommend, if the text of the dissertation is to be prepared for publication, to consider whether it would not be possible to "insert" a part (on the time prior to 1941) from Paragraph No. 1 *The Collapse of the Traditional Bulgarian Slavophilism* in Chapter One on *The Slavonic Project of the Kremlin and the Place of Bulgaria in It* in the Introduction,

In Chapter One the author has presented well the process of the “ideological rearmament” of the Soviet leadership with the adoption of the Slavonic idea. That important element played an extremely significant role in its policy after the invasion by Nazi Germany on 22 June 1941. The link between the “triggering” of the Slavonic factor by the Kremlin and the events in Bulgaria is well presented. The activities and the role of the leadership of the communist party in exile and of Georgi Dimitrov personally prior to 9 September 1944, as well as the first steps of the Bulgarian Workers’ Party (Communists) and of the Fatherland Front Government during the period until the end of the military activities in Europe, is presented convincingly, notably the establishing of the Slavonic Committee and the organising of the Slavonic Rally in Sofia, etc. Assoc. Prof. Petrov claims with good reason that the “playing of the Slavonic card” was addressed not only to the Kremlin, but that it featured prominently in the relations with the Yugoslav leadership of the communist party and State, in view of the signing of the peace treaties and the high international prestige of Tito’s regime, earned in the struggle against Nazi Germany.

On the whole, the author has also presented very well the principal aspects of the theme during the period from the end of the World War until the mid-1948, when the rupture between Stalin and Tito put an end to the “new Slavonic movement.”

With the choice of topic and with its presentation, as well as with the sources cited, the author has made a definite contribution to research by offering a relatively comprehensive survey of Bulgaria’s link to the “Soviet” new Slavonic movement, this filling a gap in historical research on the period from the time of World War II and the first post-war years.

I would like to make a remark in principle related to the list of “studies” cited, which is relevant not only to the author of the dissertation under review. Assoc. Prof. Petrov has included among the publications placed in that category a number of books and articles by N. Derzhavin (e.g., *Державин, Н.С. Племенни и културни връзки между българския и руския народ [Tribal and Cultural Relations between the Bulgarian and the Russian Peoples]*. Sofia, 1945, etc.), as well as other publications from the period under review (e.g., *Славянско братство [Slavonic Brotherhood]*. Collection of articles. Sofia, 1945, articles by V. Ganev, T. Pavlov, and others). It is my firm conviction that these publications are part of the object of the study, and are in no way real research on it. They should be differentiated in another “category”, e.g., “publication from that historical period.”

Assoc. Prof. Petrov has demonstrated that he is familiar with the publications on the topic, moreover not only those that are directly related to the theme of the dissertation. He has used the available materials kept at the Central State Archives of the Republic of Bulgaria, as well as published documents and the press.

Assoc. Prof. Petrov's dissertation is a completed study by a historian who has accumulated sufficient experience in his professional work so far and has perfectly justifiable aspirations for attaining a higher academic degree. Another reason for the positive impression is the fact that the work is written in a perfectly understandable language and in an easy to read style even for people who are far from the issues discussed. The author's own presence in the text is also clearly discernible.

Assoc. Prof. Petrov has proved that he had worked seriously on the issues examined. He has published a part of his contributions to the theme of the dissertation in five smaller earlier publications – articles, and another one still in press. The author's abstract conveys generally adequately the content of the proposed text.

Everything noted above, including the remarks and the recommendations that do not diminish the merits of the dissertation thesis to be defended, give me grounds to support with full conviction the author's efforts and to vote in favour of conferring to Assoc. Prof. Dr Bisser Petrov the academic degree of Doctor of Science in the Professional Field: 2.2. History and Archaeology.

Author: Professor Alexandre Kostov, DrHist,
Corresponding Member of the Bulgarian Academy of
Sciences

Sofia, 5 May 2019